

**Відділ освіти виконавчого комітету
Первомайської міської ради Харківської області
Комуніальна установа
“Центр професійного розвитку педагогічних працівників”**

Патріотичне виховання на уроках літератури рідного краю

**Підготувала
на засідання ТМО вчителів української мови
та літератури
вчитель української мови та літератури
комунального закладу
“Первомайський ліцей №6
Первомайської міської ради
Харківської області”
Новаковська І.В.**

**Первомайський
2023**

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції в сучасних реаліях нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. У Державних національних програмах

“Освіта” (“Україна ХХІ століття”), “Діти України”, “Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності”, Законах України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”.

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками подій на Україні, які мають надзвичайно велике значення для її долі.

Концепцією національно-патріотичного виховання учнів визначено, що на сучасному етапі розвитку України виникає нагальна необхідність здійснення системних заходів, спрямованих на виховання свідомої особистості патріота-українця, гуманіста й демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов’язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин.

У своїй роботі на уроках літератури рідного краю ставлю перед собою завдання прищеплювати учням любов до України, рідної мови, виховувати патріотизм на прикладах героїчного минулого українського народу, його звичаїв, традицій і культури. Як зберегти і передати нащадкам усі ті кращі надбання національної культури, що були виплекані протягом століть українським народом? Що треба зробити сьогодні, у час боротьби українського народу проти росії, аби і завтра лунала народна пісня, не висихало життєдайне джерело народної мудрості й творчості. Учні мають усвідомити, що доля України залежить не тільки від їхніх батьків, які здобувають перемогу у сучасній війні, але й від них, тому що саме вони є патріотами України, носіями національної свідомості.

Вивчення літератури рідного краю — прекрасне підґрунтя для виховання у

молодого покоління патріотичних почуттів, активної громадянської позиції, сприяння усвідомленню учнями свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей.

Робота над цією проблемою сприяє розвитку здібностей учнів, оскільки дає змогу розкрити навчальний матеріал цікаво, багатогранно, по-сучасному та не втратити зв'язку з минулим. Водночас передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави.

Під час вивчення теми “Література рідного краю” вчитель має змогу використовувати всі можливості, щоб ознайомити учнів з історією регіону, району, рідного міста.

В сучасних умовах триває боротьба за цілісність Української Держави.

Отже, особистістю з чітко сформованими почуттями громадянськості й патріотизму, на мою думку, є той учень, який:

- 1) прагне постійно вивчати українську мову, вільно нею володіти;
- 2) вивчає історію нашої країни, рідного краю, знає її глибоке історичне коріння;
- 3) глибоко знає рідну символіку й з повагою ставиться до Державних Прапора й Герба України;
- 4) зможе завжди і скрізь свідомо захищати інтереси своєї вітчизни, свого народу.

Для досягнення системності у формуванні національно-патріотичних почуттів учнів апробовую різні форми, методи та технології:

- інтерактивні методи й форми навчання (робота в парах, групова робота, аналіз життєвих ситуацій, проблемні запитання, дискусії, дебати тощо);
- технології розвитку критичного мислення;
- міжпредметні дослідження («діалог мистецтв», історичні реалії, учнівські реферати тощо);

Літературній освіті також відводиться особлива роль у формуванні соціального й морального обличчя юних громадян нашого суспільства, оскільки література є могутнім джерелом національної духовності, своєрідним генетичним кодом, пам'яттю народу. У художній літературі знаходять своє вираження його історія, його моральні цінності, ідеали, традиції, його ментальність, національний характер.

Літературу сприймають як першооснову духовного та соціального розвитку суспільства. Цю істину підтверджено всім ходом людської цивілізації. Уроки літератури повинні стати основою патріотичного виховання учнів, їхнього громадянського змушнення, високої моральності та працелюбства, естетичної наснаги. Художня література спонукає захоплюватися красою і самобутнім багатством рідної землі, національно-визвольною боротьбою українців, їхнім славетним минулим.

Наша земля щедра талантами. Скільки бачила вона і скільки пам'ятає. Але є імена історичних діячів, які ми відкриваємо для себе тільки тепер, коли зріс інтерес до вітчизняної історії у зв'язку з нашим сьогоденням. Микита Юхимович Шаповал — видатний український письменник, політичний громадський діяч, який народився в селі Сріблянка Бахмутського повіту 8 червня 1882 року. Зараз це Аретмівський район Донецької області.

Патріотизм, мужність і любов до рідного краю доноситься до нас крізь століття через його твори.

Підперезав село убоге
Тонкий, вигадливий Дінець
Блискуча, квітчана дорога,
Срібляно хвильний манівець... (“Дінець”)

Багато славних імен пов’язано з Харковом. Один із таких людей — поет Павло Григорович Тичина, ім’я якого викарбована на меморіальній дошці будинку «Слово» в місті Харкові. Його поезія про Харків це паралель, яку можна провести з містом під час війни у 2022 році.

Ще кулемет за містом десь татакав -
як нас вже Харків радо зустрічав.
Погнутий він, покручений стирчав:
Такими взяв би я слізьми заплакав!
Таким би криком закричав!..

Історія Харківщини багата на славні імена. І в наш час творчо працює спілка письменників, вписуючи нові імена до Харківського літературного Олімпу. Це наші сучасники і земляки: Сергій Жадан, Микола Побелян, Володимир Вакуленко, Іван Перепеляк, Ольга Тараненко, Оксана Мардус, Степан Сапеляк. Хочеться назвати і’мя Побеляна Миколи Федоровича, який присвятив багато віршів боротьбі українського народу за волю у минулому та сьогоденні.

Сергій Жадан — харківський поет і письменник, який народився на Луганщині, але сформувався у Харкові. Допомагає батальйонам на Харківщині — автівками та дронами, нагороджений медаллю “За оборону Харкова” та нагороду “За сприяння збройним силам”. Одна з його останніх поезій про біженців, які залишають свої зруйновані домівки і шукають захист у країнах Європи.

Вперті равлики беззахисної Європи.
Жінки, що залишили вдома чисту постільну білизну.
Діти, що не відпускають материнську руку,
як прищеплені до яблуні гілки не відпускають теплий стовбур...

Упокорений час шаленців і втікачів.
Запекла віра тих, хто зійшов на вокзалі вигнання.
Завжди пам'ятати розташування меблів у батьківському домі.
Ховати в кишені ключі, як засушену квітку...

Володимир Вакуленко — відомий український письменник, поет, перекладач, який загинув від рук російських окупантів у 2022 році.

Нагороджений багатьма міжнародними літературними преміями, відзнакою “Срібний тризуб” до 20-ліття Незалежності України за літературні досягнення (2011). Автор книги “Татусева книга” (2014).

Таким чином, зміст програми з української літератури повністю підпорядковується головній виховній меті-формувати патріотичну, національно свідому, духовно багату особистість, здатну на самовизначення і самореалізацію. Але не менш важливу роль відіграє питання методичного інструментарію для реалізації цієї мети. Пропонуються такі прийоми: “Мозкова атака”. “Сенкан”, “Літературні листи””, “Асоціативне гроно” та інші.

Отже, національно-патріотичне виховання на уроках літератури рідного краю є важливим чинником формування в учнів активної громадянської позиції, відповідальності за власне життя та долю України.

Список використаних джерел

1. Жадан М.Н. Виховуємо патріотів художнім словом //Вивчаємо українську мову та літературу.– 2021 - № 15
2. Зякун Т. Особливості формування національної свідомості молоді та сучасному етапі державотворення //Рідна школа - травень, 2006
3. Коваль В. Уроки словесності в системі національно-патріотичного виховання // Рідна школа. - 2019. - № 6
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді.
5. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.
6. Програма з української літератури 10-11 класи . Рівень стандарту, академічний рівень (зі змінами, затвердженими наказом МОН від 14.07.2016 № 826).
7. *Предчук Т.* Формування національно-мовної особистості у двомовному просторі // Українська мова і література в школі. - 2020. - № 6.

